

מסורת הש"ס

(א) לקמן מח: לעיל מג: זכיסם סד. [תמיד כח:]. (ב) נשבת עד: פסחים עה:א. (ג) [עירובין ט. ב"ק מב.]. (ד) [גדרים מח:]. (ה) מה לא. (ו) [נ"ל ותלוני]. (ז) [מסכתא ספ"ג ע"ש]. (ח) [בבבא: הגמון]. (ט) [לקמן מט.]. (י) מנחות יא. (יב) [במדבר ז.]. (יג) [נ"ל מ"ק י.]. (יד) [שם פ"א ה"א]. (טו) שו"ת לע"ב.

סעיף לע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גבי מחמה הא מנא ליה נטל כו': (ב) שם הוצילו לו את הכף ויקון מלשכת: (ג) שם נשקליה לקטרת בחפניו ומחמה למחמה בדגחלים עצירה וליעול כי מטי לחתם היכי נעציד: (ד) שם וימנשה דרבי ישמעאל בן קמחית וזו מחמה וזו צונגת מח"מ וי"ב מפי רש"י משמע דלא גרס ליה: (ה) שם מחי לאו ששם רלה נלשות מדה עשה כ"ל ותיבת אחרת נמחק: (ו) רש"י ד"ה הבאה כו' דכתיב ולקח מלא הממחה וכו' כ"ל ותיבת הכן נמחק: (ז) שם ד"ה איכא דלמרי האי וי וחולות (וריד) מ"חמ וי"ב כ"ל ואחולות עשה קדרה ועסין: (ח) שם ד"ה ואיכא דלמרי כ"ל: (ט) שם שקלטה אחי זכור גבר ועלה לגג:

סעיף לע"ב.

הגהות מהר"ב רנשבורג

א' רש"י ד"ה הבאה אחת וכו' ולקח הכסף. מלת הכסן נמחק וי"ב ע"י ש"י:

סעיף לע"ב.

לעזי רש"י

טורד"ל. קנה. בבבלי.

סעיף לע"ב.

תוס' ישנים

הבא מחמה דקטורת, הקשה ה"ר אלחנן דסבא משמע שהי מקטירין הקטורת בחור המחמה וכן משמע נמי בקרא דכתיב (וירקא ג) מה להלן בקומנו יקמוץ ולא כגדה אף כהן בחפניו: **מאי לאו**. וכך היתה מדה דקמני הכי קעשה אס כזא לעשות מדה להפירה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפניו**. מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים שבמחמה: **שמעט מינה כו'**. ולקמן (דף מט.) צעינן לה: **דילמא שאס רלה כו'**. כלומר לא הן ולא היה תפשוט מינה דדמינן לה להכא ולהכא: **אי נמי**. הכי קאמר כן היתה מדה מלא חפניו מלוממנין: **מבורך**. מנצנצין מכל זד ויואל: **אי בקומנו**. דדייקינן יכול בראשי אלצעותיו יקמוץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת"ל מלא:

הוציאו לו. מלשכת הכלים: **וכך היסה מדסה**. מפרש גמ':

גבי מחסה דקטורת. לחפון ממוכה: **נעיל**. מחמה והדר נעיל קטורת בחפניו: **הבאה אחת אמר רחמנא**. בגחלים ובקטורת ולא שתי הבאות דכתיב (וירקא טו) ולקח א^(א) הכהן מלא המחמה גחלי אש מעל המזבח ומלא חפניו וגו' והביא מבית לפרוכת: **כדאשכחן בנשיאים**. כף אחת מלאה קטרת: **מרוצה**. וכזידה ליקח לריכה ימין: **אפי' בזמן ששניהם שוין**. כהן שחפניו גדולים וחופן שלשת קצין אפילו הכי כיון דכרזו כהנים גדולים גחלים מרזיזים מחפניו נוטל כף בשמאל: **קימחית**. שס אמו: **עלה לגג**. גבר על כוין: **איכא דלמרי**. האזי זרד בערסן קאלמר ויפה הוא לחולה וסמס נשים מעוברות חולות ואוכלות **(ו)** וזיד וערסן שהן מיני מאלל חטיין כדלמרינן במסכת (ברכות דף לו.) חילקא חיתי דמיחברי צאסימא לתרי תרי טרגיס לתלת תלת זריד לארבע ארבע ערסן לחמש חמש והכי קאלמר כל הנשים מעוברות תקנו להס זריד וערסן לצרות אותן והעוצרים ואותן של אחי גבר על כוין: **(א) איכא דלמרי בשבבא זרע**. קאלמר שאין ירית

הוולד מכל הטיפה אלא מן הצירור שזה זרד לשון חצילי זרדים טודי"ל כלומר צירור טיפה שקלטה אחי הזרד **(ט)** גדל ועלה לגג: **וסורני**. לשון זורה את גורן השעורים (רות ג) מצרר את הטיפה: **ויורוני**. הורמני מן הצירור שזה: **פעס אחס**. יוה"כ הים: **צינורא**. רוק: **לא ראו קורום ציטי כו'**. ראיתי בהש"ס ירושלמי **(ט)** כל כבודה בת מלך פנימה ממשצלות זהב לצושה אשה לנועה ראויה ללאת ממנה כהן גדול הלוש משצלות זהב: **הכי גרסינן סנו רצנן בקומנו שלא יעשה מדה לקומן**. והרים ממנו בקומנו ולא שיעשה כלי למידת קומנו וימדוד זו קומן מן ההנחה: **אכל הכא לא כתיב בחפניו**. ואס עשה מדה מחוקת חפניו מלא חפניו והביא קרינן ביה: **יעץ מלא**. דכתיב קרח אחרינא וקמוץ משס מלא קומנו (וירקא ג) מה להלן בקומנו יקמוץ ולא כגדה אף כהן בחפניו: **מאי לאו**. וכך היתה מדה דקמני הכי קעשה אס כזא לעשות מדה להפירה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפניו**. מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים שבמחמה: **שמעט מינה כו'**. ולקמן (דף מט.) צעינן לה: **דילמא שאס רלה כו'**. כלומר לא הן ולא היה תפשוט מינה דדמינן לה להכא ולהכא: **אי נמי**. הכי קאמר כן היתה מדה מלא חפניו מלוממנין: **מבורך**. מנצנצין מכל בראשי אלצעותיו יקמוץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת"ל מלא:

הזרמי מן הצירור שזה: **פעס אחס**. יוה"כ הים: **צינורא**. רוק: **לא ראו קורום ציטי כו'**. ראיתי בהש"ס ירושלמי **(ט)** כל כבודה בת מלך פנימה ממשצלות זהב לצושה אשה לנועה ראויה ללאת ממנה כהן גדול הלוש משצלות זהב: **הכי גרסינן סנו רצנן בקומנו שלא יעשה מדה לקומן**. והרים ממנו בקומנו ולא שיעשה כלי למידת קומנו וימדוד זו קומן מן ההנחה: **אכל הכא לא כתיב בחפניו**. ואס עשה מדה מחוקת חפניו מלא חפניו והביא קרינן ביה: **יעץ מלא**. דכתיב קרח אחרינא וקמוץ משס מלא קומנו (וירקא ג) מה להלן בקומנו יקמוץ ולא כגדה אף כהן בחפניו: **מאי לאו**. וכך היתה מדה דקמני הכי קעשה אס כזא לעשות מדה להפירה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפניו**. מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים שבמחמה: **שמעט מינה כו'**. ולקמן (דף מט.) צעינן לה: **דילמא שאס רלה כו'**. כלומר לא הן ולא היה תפשוט מינה דדמינן לה להכא ולהכא: **אי נמי**. הכי קאמר כן היתה מדה מלא חפניו מלוממנין: **מבורך**. מנצנצין מכל בראשי אלצעותיו יקמוץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת"ל מלא:

המזבח, וקטורת] נרדז ואביהוא ועדת קרח שהקריז במחמה הוראת שעה היתה וגם היה על המזבח החילון ולכן היה צריך להיות שם מחמה. ואפ"ל בזמן ששניהם שוין בגון [דר'] ישמעאל כו'. הסס נמי היה קטורת מרוצה שהיה חופן ד' קצין ובמחמה לא היה קצ' ג' קצין, אלא לא דק. וירייתו וזוריתו, לשון וריות הוא ולא מלשון זרד וזיון], ואע"ג דמיימי ליה עלה, ודלא כפי' הקונטרס א'. ו'בואם שימשו בבזהבה גרדוה'. כגון שאירע פסול בלחד מהן ולא אזי אותו ששימש ראשון במקום כ"ג שס, דהא פשיטא שלא קברנס מדשנא היה לה. דא ראו קורות ביתי קלעי שערי. בשעה שהיתה יכולה לכווסס. שלא יעשה מדה לקומין. פירש בקונטרס שלא יעשה כלי למדת קומנו, ואין נראה לרבינו שמואל דקומן [דוקומן] משמע שיש לו לקמוץ צידיו ולא שיעשה מדה לקומן, ועוד דשטעטל ליה לחופן וחוזר וחופן גבי קטורת, ואי כפירוש הקונטרס יש להוכיח משס דלפינן מלא מלא דקטורת (מקומן), דלי לא לפינן מלא מלא מקומן (וא"ו צריך לחפון כלל אלא יעשה כלי (מלא) מחזיק מלא מדה חופניו למע כצד לריות חופן וחוזר וחופן שזו היא עבודה קשה שבמקדש כדלמרינן בסמוך, אלא דרצי דין מלא חפניו דין מלא קומנו משמע ממילא שצריך לחפון ולקמוץ. עכ' כן נראה לרבינו שמואל לפרש שלא יעשה מדה לקומן היינו שלא יתן תולה מדה קומנו ככלי ואח"כ יקמוץ אלא בקמילתו יש לו למוד. וטעמא לחופן וחוזר וחופן משמע ליה משום דכתיב מלא חפניו והביא מבית לפרוכת שמלא חפניו יש לו להניח לפני ולפנים ולא ככלי, ומה שהמרת להביא ככלי היינו משום דלא אפשר כדלמרינן לקמן, הלכך צריך לחפון בפנים ולהניחו בחופניו ושנקים לקרא דהא דחזק ומוקינן למשפיה. ה"ר יוסף.

הוציאו לו פרק חמישי יומא

הוציאו לו. השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. תימה לי והאמר לקמן (דף מט.) נוטל הכין בראשי אלצעותיו ויש אומרים צשינו וזכיר עציד הכי השמא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן ויש לומר דהסס אינו אלא מושך הכין אללו והכין אינו מונח צאזיר אלא על ידו הוא

מונח ומושכו אללו צשינו כדי לחפון פעס אחרת אבל לימשוך למחמה צשינו ולאחותה אחרעא לאו אורח ארעא אבל תימה לי לעציד למחמה בית יד ארוך דצללו הכי אמרינן לעיל דציוס הכפורים ידה ארוכה ויעשה לה בית יד ארוכה שנגיע עד בית השמי וימפוש אותה צבית השמי ורלש המחמה תהא מונחת על ידיו או על זרועו השמאלי וכי מטי לפניס ילשלש ידיו עד הרצפה וישמוט ידיו צנחת ממחת המחמה ויושע המחמה עד הרצפה וי"ל כיון דצעינן מלא המחמה גחלי אש אי אפשר שלא יפור מהן קצת אי הוה עציד הכי אי נמי וי"ל לפני מלך בשר ודם אין עושין כן כו'.

ובך היתה מדה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה כו'.

תימה אמאי לא קאמר כן היה מדה של הכף כשיעור חפניו של כל כהן גדול הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה כף אחת כפי אותו שיעור יש לומר דלמה היה להס לעשות כן אדרבה טפי ניחא אס הכף הימה גדולה יותר דאי שזה למלא חפניו היתה אס כן כשמערה מחפניו לתוכה אי אפשר שלא יתפור ויפול לארץ מנעט: **וילא לל כד (וירקא ג ג) וילא לל כד (וירקא ג ג) גזוט**, לישנא אמרינא שס קמח בין ראשי אלצעותיו לפס ידו (מנחות יג. לגי. הב"מ. ת"ל בקומצו. והריס ממנו בקומנו (סס) אין לך שכל אלא מה שגמך הקומן (וירקא ג ב.) בראשי אלצעותיו. מעט עד שלא יגיע עד פס ידו (שם.) כדקמצי אינשי. מכניס ידיו אלצעותיו ודוחק בקמח וקצמט כגס בתוך ידו (שם.) חופה שלש אלצעותיו על פיסת ידו וקומץ. וחו וקומן כגממע לשון הסבכים (וירקא ג ב.)

למלחמה וכתיב^א המאורני חיל למלחמה אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע זריתני וזריתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית **פעם אחת סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק ונתזה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס יושבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסיפר עם אדון^ב אחד בשוק ונתזה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ת"ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בבהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ת"ר^ד בקומצו שלא יעשה מדה לקומין איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה התם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא ^המלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדהת מאי לאו שאם רצה לעשות מדה ^ו אחרת עושה לא ה"ק וכך היה חוזר וחופנה לפנים שמעת מינה ^ז חופן וחוזר וחופן דילמא שאם רצה לעשות מדה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר ת"ר ^חמלא קומצו יכול מבורך ת"ל בקומצו אי בקומצו יכול אפילו בראשי אלצעותיו תלמוד לומר מלא קומצו כדקמצי אינשי יהא כיצד חופה שלש אלצעותיו על פיסת ידו וקומין ובמחבת**

לנושאה, והקטורת מלא חפניו וצוננת. פי' זרד ורדו. לשון זרד הם עשבים כגון חבילי ורדן. כלומר, ה' רבתי חבילת קמחית עלה לגג, דתנו רבנן התולש עשבים והמורד זרדים אם לאכילה כגרוגרת אם להבמה כמלא פי הגדי. ומפני מה היו בנייה בעלי כח. יש אומרים שגידלתן בערסן שהוא שני לסולת ומאמץ הכח, ויש אומרים בשכבת זרע כמו שהיתה עושה בת שבע אם שלמה כדכתיב ותזרני חיל למלחמה. כלומר זריתני כדכתיב וזרה את גורן השעורים, וזריתני אימנעני. כל העולם נוצרים מן הברור שבטיפה של שכבת זרע ואני מן הברור שבבורר. ואמרה זכיתו לשבעה בנים הללו, כי לא ראו קורות ביתי קלעי שער ראשי שהיתה צנועה ביותר. תנו רבנן מלא קומצו (בבוקמצו) שיהא קומץ נוטל בקומצו, שלא יעשה מידה לקומין ויהיה קומץ בה אלא לעולם לא תהיה קמיצה אלא בידו של כהן. איבעיא להו מהו לעשות מידה לחפינה. ת"ש מדרגת וכן היתה מידתה, ש"מ שאם רוצה לעשות לה מידה עושה. ודחינן לא הכי קתיב וכן היתה מידתה בפנים (ברוך) שמידתה בחוץ. ואקשינן וכי החופן בחוץ חוזר עוד וחופן בפנים להקטיר. ודחינן לא דילמא שאם רצה לעשות מידה מקדש כדי שיהא מרדב באותה מידה עושה. אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר, אלא יכניס מלא חפניו, ולעולם אם חפן בחוץ אינו חוזר וחופן בפנים ^ט על המחמה אלא בחפניו. ת"ר וקמן משם מלא קומצו מסלתה משפנה. יכול מבורך, כלומר יהיה שותת יורד מאחרי אלצעותיו, ומחזק של אלצעותיו. תלמוד לומר והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה. כלומר אין לך אלא מה שבתוך קומין. הא כיצד, חופה שלש אלצעותיו על פיסת ידו וקומין

מז.

עין משפט ור מוצה

א א ב ג מיי פ"ד מה' עבודת יוה"כ ה' א:
ב ד מיי פ"יג מלכות מעשה קרבנות ה' יג:

סעיף לע"ב.

תורה אור השלם

1. ולקח מלא המחמה גחלי אש מעל המזבח מלפני יי ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרוכת:
2. ותזרני חיל למלחמה תכריע קמי תחתני:
3. ושואל ב כב מ ותאורני חיל למלחמה תכריע קמי תחתני:
4. וההרים ממנו בקמצו מסלת הפנחה וישמננה ואת כל הלבנה אשר על המנחת וחקטיר המזבח ריח ניחוח אפרהת ליי:
5. ויקרא ו ח ויקרא אל בני אהרן הכהנים וקמן משם מלא קמצו מסקלה וישמננה על כל לבנה וחקטיר הבתן את אפרהת המזבחה אשה ריח ניחוח ליי:
ויקרא ב ב

סעיף לע"ב.

מוסף רש"י

יציבא. אורכי (טורדני ט.) ותורני. חסר אי לשון מוסרי (נדח לא.). ותאורני. לשון מורית כח מנמסים (שם.) זריתני. מן הכורז ואמר כי ירומט (שם.) יכול מבורך. מנצנץ וילא לל כד (וירקא ג ג) גזוט, לישנא אמרינא שס קמח בין ראשי אלצעותיו לפס ידו (מנחות יג. לגי. הב"מ. ת"ל בקומצו. והריס ממנו בקומנו (סס) אין לך שכל אלא מה שגמך הקומן (וירקא ג ב.) בראשי אלצעותיו. מעט עד שלא יגיע עד פס ידו (שם.) כדקמצי אינשי. מכניס ידיו אלצעותיו ודוחק בקמח וקצמט כגס בתוך ידו (שם.) חופה שלש אלצעותיו על פיסת ידו וקומץ. וחו וקומן כגממע לשון הסבכים (וירקא ג ב.)

סעיף לע"ב.

רבינו חננאל

הוציאו לו את הכף ואת המחמה כו'. ואוקמנא למחמה דמתייתין מחמה של קטורת כדתייא ומחמה אבטינס. כף למא לי ומלא חפניו כתיב. ואסיקנא משום דלא איפשר כו' יציבא. יגורא בשמי באריעא יגורא בשמי שמיא משל הוא כלומר האודות למטה והגר למעלה, הגחלים בימין והקטרת בשמאל. ושינוין מחמת הגחלים כבדיה שיש בה גחלים שלש סאין. ועוד היא [חמה] (ורוצה) [וצריך] כוח

לנושאה, והקטורת מלא חפניו וצוננת. פי' זרד ורדו. לשון זרד הם עשבים כגון חבילי ורדן. כלומר, ה' רבתי חבילת קמחית עלה לגג, דתנו רבנן התולש עשבים והמורד זרדים אם לאכילה כגרוגרת אם להבמה כמלא פי הגדי. ומפני מה היו בנייה בעלי כח. יש אומרים שגידלתן בערסן שהוא שני לסולת ומאמץ הכח, ויש אומרים בשכבת זרע כמו שהיתה עושה בת שבע אם שלמה כדכתיב ותזרני חיל למלחמה. כלומר זריתני כדכתיב וזרה את גורן השעורים, וזריתני אימנעני. כל העולם נוצרים מן הברור שבטיפה של שכבת זרע ואני מן הברור שבבורר. ואמרה זכיתו לשבעה בנים הללו, כי לא ראו קורות ביתי קלעי שער ראשי שהיתה צנועה ביותר. תנו רבנן מלא קומצו (בבוקמצו) שיהא קומץ נוטל בקומצו, שלא יעשה מידה לקומין ויהיה קומץ בה אלא לעולם לא תהיה קמיצה אלא בידו של כהן. איבעיא להו מהו לעשות מידה לחפינה. ת"ש מדרגת וכן היתה מידתה, ש"מ שאם רוצה לעשות לה מידה עושה. ודחינן לא הכי קתיב וכן היתה מידתה בפנים (ברוך) שמידתה בחוץ. ואקשינן וכי החופן בחוץ חוזר עוד וחופן בפנים להקטיר. ודחינן לא דילמא שאם רצה לעשות מידה מקדש כדי שיהא מרדב באותה מידה עושה. אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר, אלא יכניס מלא חפניו, ולעולם אם חפן בחוץ אינו חוזר וחופן בפנים ^ט על המחמה אלא בחפניו. ת"ר וקמן משם מלא קומצו מסלתה משפנה. יכול מבורך, כלומר יהיה שותת יורד מאחרי אלצעותיו, ומחזק של אלצעותיו. תלמוד לומר והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה. כלומר אין לך אלא מה שבתוך קומין. הא כיצד, חופה שלש אלצעותיו על פיסת ידו וקומין

^[1] נראה דל"ל זרדי חבילת קמחית. (ג) לשון רבתי כנאן הוא משולל הצנה ואולי נפל איש ט"ס בדבריו וט"ס

^[2] עיין צפ"י התפלת דף לא ובפשי' שם ודברי התו"י כמאן תפון ועי' ש"י